

DEJAN
NOVAČIĆ

SFRJ
ZA PONAVLJAČE

*Poslednji
jugoslovenski bestseler*

 Laguna

SADRŽAJ

<i>Predgovor</i>	9
Umesto uvoda	13
Priroda: kroz pustinju i prašumu	16
Kratka istorija SFR(J): priča o Josipu Brozu Titu	23
Stanovništvo i demografija: Seljaci, Jugosloveni i ostale Švabe	30
Politički sistem i društveno – političke organizacije ..	36
ONO i DSZ	48
Industrija i poljoprivreda	55
Finansije i novac	60
Religija: partizani	65

Obrazovanje i nauka: računajte na nas	74
Kultura i umetnost: od Krležinih drama do Meštrovićevih Srba	79
Sredstva javnog informisanja, crveni bilten i Alan Ford	92
Jugoslovenska svakodnevnica	98
Jugoslovenski praznici (koje niko ne slavi)	106
Sport, fiskultura i šah	114
Čudo neviđeno (ideja lepoga u SFRJ)	122
Seks na jugoslovenski način	128
Nacionalna kuhinja	135
Kako putovati, ili kako stići i uteći?	142
Praktični saveti i turističke informacije	149
Šta piju Jugosloveni	155
Šta su sve izmislili Jugosloveni	159
Besplatni dodatak: naučite jugoslovenski za pet sekundi	165

PREDGOVOR

LEKSIKON IZMIŠLJENE ZEMLJE

Knjiga Dejana Novačića *SFRJ za ponavljače* fantastičan je osobni poduhvat. I njezina tema je fantastična. Tema Novačićeve knjige je svakidašnjica zemlje koja je postojala, pa je zatim nestala, iako ne baš odjednom i ne baš posve. Kao da se cijela jedna zemlja pretvorila u Carrollovu Češersku mačku čiji se fantomski osmijeh čas pojavljuje, čas nestaje. Čak ni nedavno, posljednje u nizu službenih ukinuća Jugoslavije, još uvijek ne znači da su njezini bivši građani oslobođeni njezina prisustva. Neki se, naime, još uvijek sjećaju. Takvi građani pate od sindroma fantomskog uda. Takve svaki čas nešto zasvrbi. I oni protegnu ruku da počesu nožni palac, a noge, gle, više nema.

Dejan Novačić nastupa u ulozi samozvanog kuratora muzeja bivše Jugoslavije. On se prema svome eksponatu

odnosi s pažnjom i nježnošću, a za to je sposobna samo osoba od integriteta. Osoba koja uvažava činjenice. Osoba koja se ne stidi vlastite biografije, niti vidi osobit razlog da se njome ponosi. Ove odlike neobično prijaju, osobito ako se prisjetimo nedavne činjenice da se većina Jugoslavena odrekla vlastitih biografija. Većina je negirala da se rodila tu gdje se rodila, većina je metaforički rečeno prokazala svoje „roditelje“. Građani su se preko noći prometnuli u pionira Pavlika Morozova, Staljinova ljubimca i djeteta-heroja. Za volju svojih idola, Miloševića, Tuđmana i drugih, većina je bila spremna da se odrekne vlastitih roditelja, prijatelja ili prvih susjeda.

Knjiga *SFRJ za ponavljače* je leksikon, personalni katalog stvari, pojmova, običaja, fenomena i imena veza-nih uz bivšu Jugoslaviju. Iz današnje perspektive ta se svakidašnjica može činiti fantastičnom, međutim, ni sadašnjost malenih zemalja koje su iščilile iz jugoslaven-skog jajeta ne pruža u tom smislu mnogo nade. Zato je i naslov Novačićeve knjige dvosmislen. *SFRJ za ponavlja-če* je podsjetnik zaboravljene prošlosti, ali, tko zna – jer sa zemljama, kao ni s ljudima, nikad se ne zna – možda i solidan priručnik za budućnost.

Prošlost jugoslavenske svakidašnjice u Novačićevu leksikonu malko je falsificirana, obojana ironijom, humorom, nježnošću ili pak veselim pretjerivanjem, što je posve zakonito: rekli smo već, autor je samoproглаšeni kurator u svome privatnome muzeju. Međutim, ako ti koji su srušili Jugoslaviju – samozvani heroji, ubojice, lažni povjesničari, ludi predsjednici i novokomponirani

političari – ako su, dakle, svi oni s lakoćom srušili to što su drugi ljudi godinama gradili, onda pristojnim ljudima kakav je Novačić ne preostaje drugo nego da pokupe ostatke na hrpu i odaju veselu počast svome bivšem životu. U tom smislu Novačićev književno komemorativni poduhvat zaslužuje puno poštovanje.

Čitanje Novačićevog leksikona pruža mnogostruke užitke. Jugoslaveni su dugo živjeli zatočeni u ideološkim floskulama koje su naprosto perpetuirali. I zemlja je bila najljepša na svijetu, i Jadransko more najplavlje, i riba najsvježija, i ljudi najsrdačniji, i samoupravljanje najefikasnije, i bratstvo i jedinstvo najčvršće, i vojska najhrabrija. Novačićeva knjiga dekonstruira te i druge floskule na veseo način. Upravo zato postiže dvostruki efekt. Čitajući Novačićevu knjigu pomireno pristajemo na vlastitu prošlost i istodobno osjećamo olakšavajući otpust od nje.

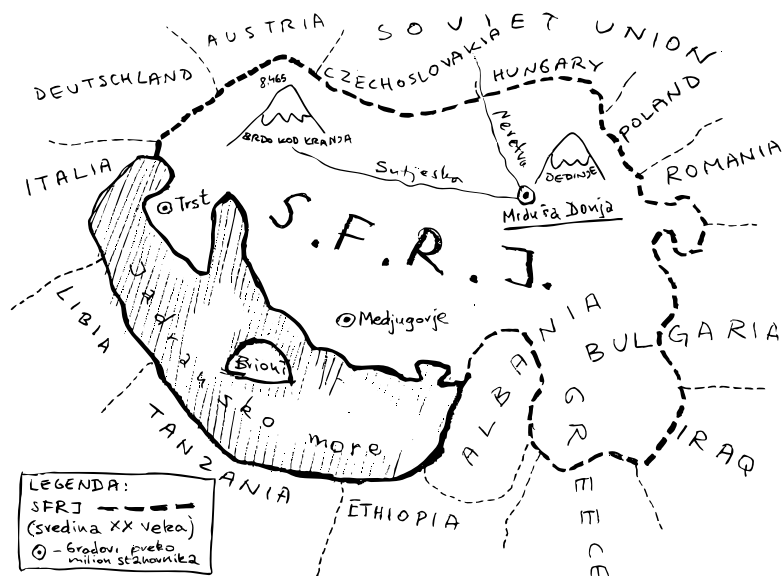
I još nešto, vrijednost Novačićeve knjige je i u tomu što među prvima otvara prostor za revalorizaciju prošlosti, i to ne one „službene“ – njome će se baviti povjesničari – nego prošlosti naših osobnih života.

Dubravka Ugrešić

UMESTO UVODA

1. U početku bijaše zemlja bez oblička i bijaše tama nad bezdanom. I reče Tito: neka bude svjetlost. I bi svjetlost.
2. I odvoji Tito svjetlost od tame i nazva Tito svjetlost naši, a tamu nazva njihovi.
3. I opet reče Tito: neka bude zvijezda petokraka. I bi tako.
4. I postavi je Tito na svod nebeski da obasjava zemlju sjajem nebeskijem.
5. I potom reče Tito: nek vrve po šumama partizani po vrstama njihovijem. I krenuše partizani po šumama slaveći ime Titovo. I vidje Tito da je to dobro.
6. I reče Tito partizanima: da načinimo sebi Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja

Jugoslavije po svom obliću, kao što smo mi,
 koje će biti gospodar od cijele zemlje i od
 svih životinja što se miču po ovoj zemlji.

7. I stvori Tito sebi Antifašističko vijeće
 narodnog oslobođenja Jugoslavije i gle, dobro
 bješe veoma.
8. I obradovaše se partizani veoma velikom
 radošću.
9. I blagoslovi Tito dan kada je stvorio sebi
 Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja
 Jugoslavije i posveti ga.
10. I bi večer i bi jutro, Dan Republike.

Tako kaže narodno predanje. Nauka, međutim, kaže
 da je Jugoslavija rođena u Jajcu (lat.: *testis*, množ.: *muda*)

29.11.1943. godine, na II zasedanju Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ).

Delegati iz svih krajeva okupirane Jugoslavije izabrali su tada prvu vladu nove zajedničke države, koja je će biti zvanično konstituisana 29.11.1945. godine u Beogradu, pod nazivom FDJ (Federativna Demokratska Jugoslavija). Od 1946. godine Jugoslavija se zove FNRJ (Federativna Narodna Republika Jugoslavija), a od 1963. – SFRJ (Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija).

PRIRODA: KROZ PUSTINJU I PRAŠUMU

GEOGRAFSKI POLOŽAJ

Od svog osnivanja SFRJ leži na zapadnom delu Balkanskog poluostrva.

Graniči se na zapadu s Italijom i Austrijom, na severu s Mađarskom i Rumunijom, na Istoku s Bugarskom, na jugu s Albanijom i Grčkom, a u zavisnosti od političke situacije može da se graniči i s Etiopijom, Libijom ili Irakom, već prema potrebi.

Pored međunarodnih, SFRJ ima i republičke (srpski: „административне“) granice. One služe za podelu zemlje na SR Bosnu i Hercegovinu, SR Crnu Goru, SR Hrvatsku, SR Makedoniju, SR Sloveniju i SR Srbiju (sa SAP Vojvodinom i SAP Kosovom i Metohijom).

GEOLOGIJA

Jugoslavija leži na posebnoj vrsti zemljišta koje se zove „krš“ i koje se sastoji od škrapa, vrtača i sedimentnih stena. Iz krša zjapi mnoštvo dubokih provalija i jama. U utrobi zemlje teku reke – ponornice i cure mračne podzemne vode, koje znaju da nadodu, izliju se i poplave sve oko sebe, pa se turisti upozoravaju da ne čačkaju mnogo po površini.

RELJEF

Jugoslavijom dominira violentni Dinarski masiv. Najviši planinski vrh je Brdo kod Kranja (slo.: Der Zaubenberg), jer se ovde održavaju sastanci najužeg rukovodstva partije i države koje saziva lično drug Tito. On je inače nasledio Brdo kod Kranja od kralja Aleksandra, zajedno s Belim dvorom, s tim što se ovo poslednje nalazi malo južnije, na Dedinju (gr.: Ολυμπος). Ova je planina još od prastarih vremena nastanjena trgovcima svinja i visokim oficirima vojske i policije.

Trgovci i oficiri tu su gradili naseobine po svom ukusu, pa je Dedinje poznato i po jedinstvenim optičkim fenomenima – fatamorganama u vidu snažnih arhitektonskih halucinacija.

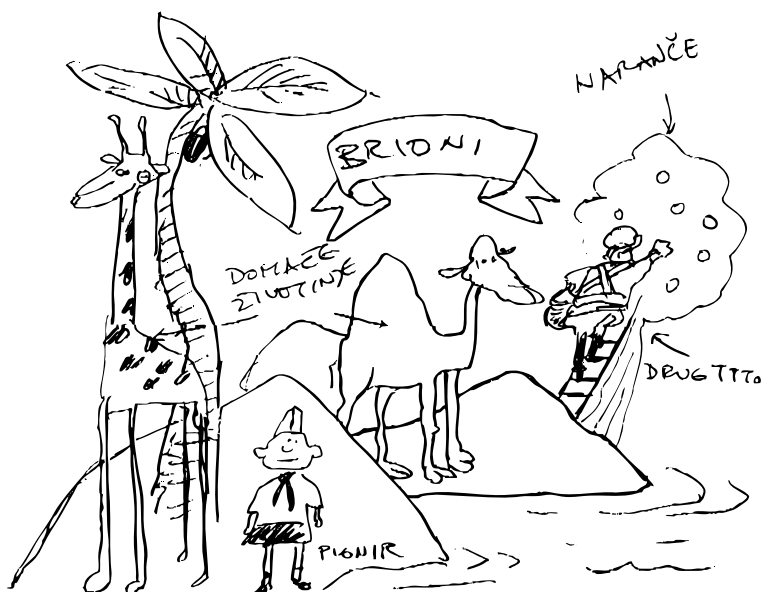
HIDROGRAFIJA

Najveće more u SFRJ je Jadransko more. Njegov sliv čine velike jugoslovenske reke, od kojih je najpoznatija reka Dunav, a najduža reka Sava. Najšira reka je Neretva: toliko je široka da ni Nemci nisu uspeli da je premoste, pa su zato izgubili Drugi svetski rat. Jugosloveni su zato veoma ponosni na ovu reku. Pored nje, vole još i Sutjesku, jer je i ovde izginulo puno ljudi, a takođe i Drinu, jer su za nju jednom dobili Nobelovu nagradu.

JADRANSKA OBALA I OTOCI

Jadranska obala je veoma razuđena. U priobalnom pojasu nalazi se veliki broj arhipelaga, ostrva i podvodnih grebena. Ima ih toliko, da su neka ostrva tek nedavno otkrivena. Takav je slučaj s otokom zvanim „Goli“, koji je pronađen početkom 80-ih godina XX veka, na veliko iznenađenje Svetozara Vukmanovića Tempa i Dobrice Ćosića. Preko puta Golog otoka nalazi se Brionski arhipelag.

Zahvaljujući blagoj klimi, tu rastu palme, kamile i pudlice. O njima vode računa drug Tito i drugarica Jovanka. Oni su brižni domaćini, posebno drug Tito, koji na Brionima sam sadi, okopava i bere narandže („svojom rukom“) i posle ih šalje pionirima i pionirkama širom Jugoslavije.

KLIMA

U Jugoslaviji vlada promenljiva klima. Na nju utiče geografska širina, nadmorska visina i Kamenko Katić. On svako veće strašnim glasom najavljuje smenu nebeskih znamenja. I mrda obrvama, koje su isto strašne. Deca ga se zato plaše i posle ne mogu da zaspe. Bar ne pre pola devet.

Za razliku od dece, odrasli Jugosloveni ne plaše se njega, već prirodne nepogode zvane „promaja“. Zato nerado otvaraju prozore u svojim kućama. U kancelarijama ih uopšte ne otvaraju, jer tu svi puše, kao ni u javnom transportu, jer su svi znojavi, pa promaja može